

18.2.2020

Asia: UTP 21/2019 vp Valtioneuvoston selvitys: Suomen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan

Selvitys Suomen osallistumisesta kansainväliseen kriisinhallintaan on hyvin koottu, mutta se ei välttämättä tarjoa tarpeeksi kattavaa kokonaiskuvausta siitä, miten suomalaista osaamista hyödynnetään erilaisten instrumenttien kautta kansainvälisten kriisien ja konfliktien ennaltaehkäisyssä sekä konfliktialueiden vakauttamisessa. Sotilaallista kriisinhallintaa ja siviilikriisinhallintaa käsitellään ikään kuin toisistaan irrallisina osa-alueina, vaikka ne liittyvät nykyään yhä vahvemmin toisiinsa etenkin uusien turvallisuushaasteiden sekä muutosta aikaansaamaan pyrkivien toimenpiteiden vuoksi: strateginen neuvonanto, koulutus, hankintaprojektit. Suomella on myös ainutlaatuinen tilaisuus syventää strategisesti omaa tilannekuvaansa kriisi- ja konfliktialueilta, sillä esimerkiksi pelkästään Afrikan sarvessa työskentelee suomalaisia osaajia niin sotilaalliseen kriisinhallintaan, siviilikriisinhallintaan, kehitysyhteistyöhön kuin rauhanvälitykseen liittyvissä tehtävissä.

Kaikkiaan 110 suomalaista siviilikriisinhallinnan osaajaa työskentelee tällä hetkellä 35 eri organisaatiossa (operaatiot, sihteeristöt) ja 25 eri maassa. Lähtöään odottaa seuraavan kuukauden sisällä 20 uutta osaajaa, uutena operaatioalueena Keski-Afrikan tasavalta. Osaajat ovat taustaltaan syyttäjiä, lakiasiantuntijoita, ihmisoikeusasiantuntijoita, tasa-arvoasiantuntijoita, kansalaisjärjestötaustaisia asiantuntijoita, poliiseja, rajaturvallisuuden ammattilaisia, sotilaita, sisäisen turvallisuuden asiantuntijoita, evaluoinnin ja vaikuttavuuden mittaamisen asiantuntijoita, poliittisia asiantuntijoita ja viestinnän ammattilaisia. Oman asiantuntemuksensa pohjalta he mm. monitoroivat paikallista tilannetta Itä-Ukrainassa ja Georgiassa, antavat neuvoja libyalaisille, irakilaisille, palestiinalaisille, ukrainalaisille, kosovolaisille, malilaisille, nigeriläisille ja somalialaisille turvallisuustoimijoille terrorismin ja järjestäytyneen rikollisuuden vastaisessa taistelussa, sekä panostavat operaatioalueiden turvallisuustoimijoiden koulutukseen, mukaan lukien ihmisoikeudet, siviilien suojelu, ihmiskaupan torjunta ja tasa-arvokysymykset. Kansallisen ja kansainvälisen turvallisuuden yhteys tulee selkeästi esille juuri siviilikriisinhallinnassa, sillä me tarvitsemme samanlaisia osaajia uusiin turvallisuusuuhkiin vastaamiseksi niin Suomessa kuin kansainvälisillä areenoilla: kyber- ja muut hybridiuhat, ilmastonmuutos, hallitsemattomat muutovirrat.

Suomalaisten naisten osaaminen pääsee erityisen vahvasti esille juuri siviilikriisinhallinnassa. Sisäministeriön asettaman tulostavoitteen mukaisesti Kriisinhallintakeskuksen lähettämistä asiantuntijoista 40 prosenttia tulisi olla naisia; luku on viime vuosina liikkunut 38 ja 40 prosentin välillä, mikä on hyvä saavutus verrattaessa naisten osuutta YK:n, Etyjin ja EU:n operaatioissa työskentelevien naisten osuuksiin (15-22 %). Kriisinhallintakeskuksen järjestämällä siviilikriisinhallinnan peruskursseilla naisia tulisi olla vähintään puolet koulutettavista, mikä on jo toteutunut viimeisen viiden vuoden aikana. Peruskurssin hyväksytty suorittaminen on edellytys operaatioon hakeutumiselle, ja siksi naisten osuus peruskursseilla on merkityksellinen. Suomalaiset naiset ovat myös ansioituneet erilaisten operaatioiden johtotehtävissä; heitä on ollut Etyj-operaatioiden johdossa Länsi-Balkanilla (Pohjois-Makedonia, Kosovo) ja vuonna 2016 Suomella oli ensimmäistä kertaa samanaikaisesti kaksi operaatiopäällikköä EU-operaatioissa (Afganistan, Niger) – molemmat naisia.

Kriisinhallintaa tulisi siis käsitellä kokonaisvaltaisemmin, suomalaisen osaamisen näkökulmasta sekä yhä vahvemmin huomioiden kansallisen ja kansainvälisen turvallisuuden kiinteämpi keskinäisyhteys. Kriisinhallintakeskus on valmis osallistumaan Suomen kriisinhallintapolitiikan tavoitelinjauksien kehittämiseen muun muassa parlamentaarisen komitean työskentelyn kautta.